

**„IATĂ NE ÎNTOARCEM CĂTRE NEAMURI...” (F. AP. 13, 46).
ASPECTE PREMERGĂTOARE PRIMEI CĂLĂTORII
MISIONARE A SFÂNTULUI APOSTOL PAVEL**

Pr. lect. univ. dr. Vasile Doru Fer

**"BEHOLD, WE TURN TO THE GENTILES..." (Acts 13,46).
ASPECTS PRECEDING THE FIRST MISSIONARY JOURNEY
OF THE HOLY APOSTLE ANDREW**

Abstract. The present study addresses a topic of interest not only for new-testamentary theology but also for other related theological disciplines. In the contemporary context, the reminder of the missionary framework is imperative, given that the Apostle Paul, appealing to his disciple and associate Timothy, urged him to preach the word, persevering with time and without time (cf. II Timothy 4:2) such a vivid exhortation nowadays too.

The Book of Acts provides us with the most comprehensive information about the vast ministry of preaching the Gospel of Christ to the Gentiles, and the Gentiles who are covered by the darkness of unbelief have thrilled to the message brought by the missionary preachers of the teaching of Christ.

Not having much opportunity, the Apostle Paul, along with the other collaborators who formed the missionary group on the first missionary journey, Barnabas and John Mark, through the preaching, will succeed in transforming the pagan world into a people of the righteous.

Actually, the missions of St. Paul the Apostle will be a particularly important element that will change the future of mankind, becoming the voice of the hopelessness hope. Though he considered himself the least important among the Apostles, he will consecrate himself as an Apostle of the Gentiles. He not only proclaimed the Gospel to them, but always tried by his presence, and when he failed, he kept trying, through his epistles, to return to the midst of those he converted, in order to keep alive and unaltered the doctrine of Christ.

The versatility of the paulin genius left its mark forever on the teaching of the Church. Therefore, if an analysis of his missionary journeys is desired, it must be done in different ways. The devotion with which he had fulfilled the

mission entrusted to him has to be emphasized, regardless of the missionary journeys analysis.

Although the present study only considers the preliminary aspects of the first missionary journey and not an exhaustive presentation in its entirety, we will find that the perspective and missionary work among the Gentiles as well as the formation of the first missionary group are landmarks that require a special attention.

Keywords: missionary journey, Gentiles, missionary group, St. Paul, Barnaba, John Mark.

Perspectiva și lucrarea misionară la neamuri

Evangelhia¹ sau vestea cea bună a mântuirii neamului omenesc trebuia propovăduită și neamurilor, conform poruncii Mântuitorului: „*Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-i să facă toate câte v-am poruncit vouă...*” (Matei 28, 19-20).

Dacă, pe de o parte, Sfântul Evanghelist Luca a evidențiat în cartea Faptele Sfinților Apostoli faptul că intrarea neamurilor în Biserică corespunde planului dumnezeiesc și că aceasta se înscrie pe linia unei continuități istorico-mântuitoare, ca împlinire a făgăduințelor profetice, pe de altă parte el a fost nevoit să ofere o explicație referinței misionare față de neamurile din vremea sa, printr-un proces de discontinuitate istorico-mântuitoare, potrivit căruia refuzul lui Israel ca popor a determinat trecerea învățaturii evangheliei și la celelalte **neamuri** - τὰ ἔθνη².

¹ Cuvântul *evangelie*- εὐαγγέλιον conform sensului grecesc, derivă de la τὸ εὐαγγέλιον, care la rândul său s-a format din două cuvinte: εὐ care înseamnă *bine* și ἀγγέλω care înseamnă *vestesc*. Așadar, substantivul εὐαγγέλιον înseamnă *vestea cea bună* a mântuirii neamului omenesc (cf. Marcu 1, 1) și apoi propovăduirea acestei vești bune. Vezi, Maurice CARREZ, François MOREL, *Dicționar grec-român al Noului Testament*, Traducere de Gheorghe Badea, Ed. Societatea Biblică Interconfesională din România, București, 1999, p. 121; Raymond E. BROWN, *An Introduction to the New Testament*, New The Abridge Edition, Edited and Abridged by Marion L. Soards, Yale University Press / New Haven & London, New York, 1997 p. 99; Pr. prof. univ. dr. Stelian TOFANĂ, *Introducere în Noul Testament-vol II-Evangheliile după Matei și Marcu. Documentul Quelle*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002, p. 37; Pr. lect. dr. Vasile Doru FER, *Sfânta Evanghelie după Matei-Analiză și exegeză biblică*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2016, p. 15.

² În unele traduceri ale Sfintei Scripturi în limba română substantivul τὰ ἔθνη este tradus cu termenul de **păgâni**, o echivalență mai puțin recomandabilă, aceasta deoarece primul sens al termenului ἔθνος este acela de **neam** sau **națiune**. Așadar mai indicat ar fi ca substantivul τὰ ἔθνη să se traducă cu **neamuri**, pentru că prin convertirea la învățatura lui Hristos nu se desființează diferențele dintre națiuni decât în plan religios, ele păstrându-și identitatea, limba și tradițiile și după accederea în Biserică, prin Sfânta Taină a Botezului. Vezi, Pr. Dr. Sabin VERZAN, „Sfinții Apostoli în fața îndatoririi de a propovădui Evangelhia la toate neamurile”, în rev. *Studii Teologice*, nr. 1-2, 1996, p. 23.

Interpretând sintagma scripturistică: „*Iată ne întorcem către neamuri* - ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη...” (cf. F. Ap. 13, 46b), Sfântul Ioan Hrisostomul afirmă: „Acum este momentul întoarcerii către neamuri, aceasta după ce în prealabil Pavel s-a asigurat de orice muștrare ulterioară și de orice posibilă condamnare venită din partea iudeilor, enunțând anterior: „*vă judecați pe voi înșivă ca fiind nevrednici de viața veșnică*” (cf. F. Ap. 13, 46a) ³.

Afirmația paulină de a propovădui Evanghelia lui Hristos neamurilor, a fost primită cu bucurie: „*iar neamurile auzind se bucurau și slăveau pe Dumnezeu*” (cf. F. Ap. 13, 48), disponibilitatea acestora pentru a primi cuvântul lui Dumnezeu era evidentă. Dacă cel dintâi cadru de referință al acestui aspect îl constituie evenimentul Cincizecimii, unde cei prezenți sunt indicați ca fiind nu numai iudei din Ierusalim, ci și cei veniți dintre toate neamurile care sunt sub cer, se pare că din punct de vedere simbolic, universalitatea mântuirii începe să se profileze.

Perspectiva se conturează și mai evident în cuvântarea Sfântului Apostol Petru care, citând un text din profetul Ioil: „*Dar după aceea, vărsa-voi Duhul Meu peste tot trupul, și fiii și fiicele voastre vor profeți, bătrânii voștri visuri vor visa iar tinerii voștri vedenii vor vedea, chiar și peste robi și peste roabe voi vărsa Duhul Meu* (cf. Ioil 3, 1-2), conchide prin expresia care accentuează deschiderea universală a mântuirii adusă de Iisus Hristos.

Din punct de vedere etimologic, numele *Iisus* îl traduce pe ebraicul *Ieșua* - יֵשׁוּעַ care înseamnă *Dumnezeu este Mântuitorul*. În limba aramaică, legătura semantică dintre numele *Iisus* și verbul *a mântui* este evidentă, întrucât cuvântul ebraic *Ieșua* - יֵשׁוּעַ derivă de la verbul *iașa* - יָשַׁע care înseamnă *a mântui*, rădăcina celor două cuvinte fiind aceeași.

Însă, în deznodământul proclamării kerygmatică vom constata că în mod solemn întregul Israel este invitat să recunoască numele lui Iisus Hristos ca fiind numele care mântuiește, după care se reafirmă prioritatea lui Israel în ordinea mântuirii, și apoi și a celorlalte neamuri⁴.

Primul raport scripturistic detaliat pe care îl avem despre un număr mare de persoane convertite la noua învățătură a lui Hristos este legat de Antiohia Siriei. Prima comunitate creștină pe care o putem considera a „neamurilor”, deși exista totuși în ea și un număr considerabil de credincioși evrei (Galateni 2, 11-13), a luat ființă în Antiohia Siriei⁵. Datorită zelului misionar al propovăduirii

³ Sf. Ioan HRISOSTOM, *Comentar la Faptele Apostolilor, Omilia XXX,1*, în J. P. Migne, P.G. IX (9), col. 221.

⁴ Henry H. Halley, *Manual Biblic- un comentariu biblic abreviat*, Trad. din limba engleză de Doru Motz, Ed. Door of Hope, Oradea, 1995, p. 573.

⁵ Din cele șaisprezece cetăți care au purtat acest nume (Antiohia) cea mai faimoasă a fost cetatea de la poalele muntelui Silpius. Deși populația de aici era cosmopolită, Iosif Flaviu scrie că evreii au emigrat în număr mare în Antiohia Siriei, încurajați fiind de faptul că aveau drepturi depline. În anul 64 î.d. Hr a fost cucerită de către Pompei, care a declarat-o cetate liberă. A devenit capitala

Evangeliei lui Hristos și datorită noului elan imprimat de sosirea lui Barnaba și a Sfântului Apostol Pavel, această comunitate s-a propagat cu repeziciune devenind primul centru creștin important din afara granițelor Iudeei.

Mai mult, în unele privințe noua comunitate antiohiană întrece comunitatea creștină din Ierusalim: „în vremea aceea, poate mai mult decât la Ierusalim, credința fierbinte în Iisus și dragostea frățească se arată în Antiohia ca latură caracteristică a vieții creștinilor de aici. În cadrul cultului, obștea antiohiană practica agapele (Galateni 2, 12) și organiza colecte pentru săracii din Ierusalim (F. Ap. 11, 29)”⁶, creștinii din Antiohia înțelegând milostenia „ca fiind mijloc de mântuire”⁷.

Datorită unor priorități, Sfinții Apostoli erau cantonați în Ierusalim și astfel Antiohia Siriei a devenit locul de naștere al misiunii creștine între neamuri. De acolo a pornit Sfântul Apostol Pavel în toate cele trei călătorii misionare ale sale, cu sprijinul inițial și cu implicarea activă a credincioșilor locali.

Constituirea grupului misionar al primei călătorii misionare

Prima călătorie misionară a Sfântului Apostol Pavel s-a desfășurat între anii 45-48 d. Hr.⁸, iar ca relatare scripturistică a evenimentelor, le vom găsi în cartea Faptele Sfinților Apostoli, capitolele 13, 1- 14, 27.

Grupul misionar care a pornit în prima călătorie misionară îi are ca inițiatori pe Sfântul Apostol Pavel, Iosif Barnaba numit și Cipriotel și Ioan Marcu. Deoarece relatările biografice referitoare la **Sfântul Apostol Pavel** au constituit elementul unor preocupări biblice asidue, și noi în prologul acestui subcapitol al prezentului studiu ne vom focaliza mai întâi asupra personalității marcante a celui care va fi numit, pe bună dreptate, Apostolul Neamurilor. Apariția provinciei romane Siria și a devenit al treilea oraș ca mărime din imperiu. Vezi, *Dicționar Biblic*, Editat de Societatea Misionară Română, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1995, p 51;

⁶ Pr. Dr. Ioan MIRCEA, „Organizarea Bisericii și viața primilor creștini după Faptele Apostolilor”, în rev. *Studii Teologice*, nr. 1-2, 1955, p. 79.

⁷ TEOFILACT, *Comentar la Faptele Sfinților Apostoli*, în J. P. Migne, P.G. CXXV (125), col. 677.

⁸ Pr. Prof. Dr. Ioan RĂMUREANU, Pr. Prof. Dr. Milan ȘESAN, Pr. Prof. Dr. Teodor BODOGAE, *Istoria Bisericească Universală*, vol I (1-1054), Ediția a III-a, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 74.

iudeului **Saul** - שָׂאֵל, Σαῦλος⁹ din Tarsul Ciliciei¹⁰ pe firmamentul istoriei biblice are loc într-un moment de cumpănă, mai precis în mijlocul unei scene de aversiune. Deși s-a născut în diaspora iudaică, Saul a crescut în tradiția iudaică riguroasă a neamului său, fiind trimis foarte de tânăr la Ierusalim, pentru a învăța știința marilor cărturari ai neamului său, la școala ilustrului dascăl Gamaliel. Un element semnificativ care va influența puternic opțiunile sale de mai târziu este apartenența la fariseism¹¹. Astfel că, tânăr fiind și plin de entuziasm, având impresia că slujește unei cauze nobile, asistă la moartea Sfântului Arhidiacon Ștefan (F. Ap 7, 58). De altfel, biografia sa debutează cu martiriul Sfântului Ștefan și se sfârșește cu propriul său martiriu.

Foarte curând, după acest tablou tragic, îl vom regăsi investit cu puterea înaltei administrații publice și religioase a lui Israel, pustiind și prigonind Biserica (F. Ap 8, 1; 3)¹². Având această autoritate și fiind plin de zel și acrivie față de Lege, Saul începe să intre prin locuințele creștinilor constrângându-i să își renege credința, iar cei care nu făceau aceasta erau amenințați că vor fi duși legați la Ierusalim pentru a fi predați autorităților (F. Ap 9, 1-2).

⁹ Saul - שָׂאֵל (cel dorit) era numele Sfântului Apostol Pavel de dinainte de convertirea la creștinism. Vom utiliza acest nume în partea introductivă a prezentului studiu, până în momentul în care vom face trimitere la convertirea sa. Nașterea și copilăria lui Saul sunt trecute cu vederea de către majoritatea cercetătorilor din domeniu, totuși în legătură cu nașterea sa, bibliștii și istoricii o stabilesc între anii 5-10 d. Hr. Un alt calcul îl arată pe Pavel cu aproximativ zece ani mai tânăr decât Mântuitorul Hristos, Cel căruia mai târziu îi va dedica întreaga viață. Știm că era din seminția lui Veniamin, fiind supus tuturor prescripțiilor legate de legea mozaică, iar la vârsta de cinci ani a început să frecventeze școala, o școală evreiască unde se preda și limba greacă. În copilărie, Saul a învățat limbile ebraică și greacă, greaca fiind limba lui maternă, iar ebraica și-a însușit-o oarecum din datoria de apartenență la poporul evreu. Pr. Prof. Dr. Constantin PREDA, „Saul-care se numește Pavel”- Apostolul evreu al ne-evreilor”, în rev. *Studii Teologice*, nr. 2, 2010, p. 38.

¹⁰ Orașul Tars se situa la poalele munților Taurus, un gigantic lanț muntos situat în sudul Turciei de astăzi și care străjuiește Mediterana pe mai multe sute de kilometri. Tarsul, era o metropolă de prim rang, fiind una din plăcile turnante ale comerțului internațional. Și din punct de vedere cultural, Tarsul era printre centrele de frunte cu renume important în tot imperiul roman, atmosfera fiind elenistică. Poseda școli conduse de dascăli iluștri, în timp dând naștere unor personalități celebre ale antichității, precum filosoful stoic Atenodor, Crispus și Nestor învățătorul lui Cicero, dar mai ales Hermoghene, unul din cei mai importanți maeștrii de retorică. Starea locuitorilor era una de calitate bucurându-se de drepturi cetățenești, iar calitatea de *civis romanus* era destul de frecventă. Marie-François BASLEZ, *Saint Paul-artisan d'un monde chrétien*, Édition augmentée, Librairie Arthème Fayard, nouvelle édition, Paris, 2008, p.22; Pr. Ioan BĂRLĂNESCU, „Personalitatea Sfântului Apostol Pavel, izvoarele sale doctrinare și permanenta sa actualitate”, în rev. *Altarul Banatului*, nr. 4-6, 1993, p. 32.

¹¹ Cât privește apartenența lui Saul (Pavel) la fariseism, trebuie să precizăm faptul că gruparea fariseilor era una cu influență majoră în sânul poporului evreu, păstrătoare de tradiții și uneori chiar exagerând în unele privințe referitoare la litera Legii (II Corinteni 3, 6). Pr. Prof. Dr. Ioan MIRCEA, *Dicționar al Noului Testament*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995, p. 168.

¹² Prof. Teodor M. POPESCU, „Sfântul Pavel, Apostolul Neamurilor”, în rev. *Studii Teologice*, nr. 7-8, 1951, p. 377.

Această stare de fapt, nu va dura foarte mult timp, deoarece intervenția divină îl va transforma profund dintr-un prigonitor al creștinilor într-un propovăduitor al Evangheliei lui Hristos la neamuri. Acest proces metanoic va începe cu itinerariul său din drumul Damascului unde, în timpul zilei, o lumină nefirească l-a învăluit deodată, și căzând cu fața la pământ, în această lumină distinge pe cineva care i se adresează în limba aramaică spunându-i: „,ܘܫܘܥ ܒܢ ܡܪܝܡ - Σαούλ Σαούλ τί με διώκεις - *Saule, Saule, de ce Mă prigonești* ? ... Εἶπεν δέ, Τίς εἶ, κύριε; ὁ δέ Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις – *Iar el a zis: Cine ești Doamne? Și Domnul a zis: Eu sunt Iisus, pe Care tu îl prigonești* (F. Ap 9, 4-5) ”.

Constatăm din acest pasaj scripturistic că între reconstituirea psihologică a prigoanei lui Saul și interpretarea: „,Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις - *Eu sunt Iisus, pe Care tu îl prigonești*” (F. Ap 9,5) se satbilește o subită și luminoasă corelație, deoarece aici, la porțile Damascului, zbuciumul lui Saul, enigma care îl chinuia, se luminează, se transfigurează într-o minune și într-un adevăr, și, ca urmare, Saul Îl găsește pe Iisus¹³. Interesant este faptul că autorul acestei narațiuni nu este preocupat să descrie în detaliu împrejurările acestui fapt, ci caută să dezvolte și să se focalizeze pe imaginea lui Saul: pierderea temporară a vederii, precum și intervenția providențială a lui Anania, cel care ulterior îl va boteza, garantându-i astfel calitatea de *vas ales* și autoritatea în fața celorlalți apostoli.

Convertirea din drumul Damascului s-a dovedit a fi un moment crucial în viața lui Saul. Spunem aceasta deoarece în acea clipă are revelația care îl va convinge că trebuie să Îl propovăduiască pe Cel pe Care, până de curând, Îl prigonește, cu riscul de a suferi pentru și în numele Lui. Actul revelațional petrecut atunci va schimba întru totul ființa interioară și exterioară a lui Saul, iar din acel moment el devine „*Apostol chemat nu de la oameni, nici prin vreun om, ci prin Iisus Hristos și prin Dumnezeu-Tatal*” (cf. Galateni 1, 1), ca să poarte numele lui Iisus Hristos înaintea neamurilor (cf. F. Ap. 9, 15).

Din punct de vedere etimologic, numele **Barnaba** - ברנבא - Βαρναβᾶς sau **Varnava** provine din limba aramaică și înseamnă „fiul mângâierii - ܒܪܢܒܐ”¹⁴. Barnaba era numit și Iosif și provenea dintr-o familie preotească de evrei din insula Cipru (cf. F. Ap. 4, 36), fiind verișor cu Sfântul Evanghelist Marcu¹⁵. Barnaba a făcut parte din elita iudaică din Cipru însă, odată cu răspândirea creștinismului în acele ținuturi a aderat la această învățătură, Clement

¹³ Gala GALACTION, „De la mormântul gol, la porțile Damascului”, în rev. *Studii Teologice*, nr. 7-8, 1951, p. 395.

¹⁴ Pr. Dr. Ioan MIRCEA, *Dicționar al Noului Testament*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995, p. 56.

¹⁵ Pr. Dumitru BONDALICI, *Enciclopedia marilor personalități din Vechiul și Noul Testament*, Editura Diecezană, Caransebeș, 2005, p. 371.

Alexandrinul afirmând că a făcut parte din cei 70 de ucenici ai Mântuitorului¹⁶. Educația creștină, consolidată prin fapte de milostenie, l-a determinat să își vândă țarina și să aducă banii la picioarele Apostolilor, pentru folosul comunității¹⁷.

În narațiunile sale prezentate în cel de al doilea volum al operei, Faptele Sfinților Apostoli, Sfântul Luca afirmă despre Barnaba că era „*bărbat bun și plin de Duh Sfânt și de credință...*” (cf. F. Ap. 11, 24). Cunoscându-l din copilărie pe Saul, îl va aduce de la Tars unde se retrăsese la Antiohia Siriei, ajutându-l să se integreze în grupul apostolilor (cf. F. Ap. 9, 27). De altfel, prestața dobândită în comunitatea creștină primară i-a permis lui Barnaba să susțină apologia lui Saul, în final convingându-i pe ceilalți apostoli de caracterul sincer al convertirii Apostolului neamurilor.

În cadrul activității misionare s-a dovedit a fi o persoană împăciuitoare, s-a implicat în strângerea de ajutoare pentru cei aflați în suferință și a dovedit în același timp clemență față de cei din rândul altor neamuri. Influența și charisma sa au fost hotărâtoare în chemarea elinilor la credință, prin aceasta, Barnaba anticipând lucrarea lui Dumnezeu și universalitatea mântuirii.

A fost colaborator al Sfântului Apostol Pavel în prima călătorie misionară, activitatea lor intensă între neamuri ducând la nașterea unor comunități creștine și la propagarea învățăturii lui Iisus Hristos în provinciile din Asia Mică.

A participat activ la lucrările Sinodului Apostolic de la Ierusalim, din anul 49-50, ca delegat al Bisericii din Antiohia Siriei, iar la finalul lucrărilor sinodului, Barnaba pleacă în misiune în Cipru împreună cu Ioan Marcu, nepotul său (cf. F. Ap. 15, 39-40), iar după alții, verișorul lui.

Deși nu au mai fost parteneri și în cadrul celei de a doua călătorii misionare, Barnaba a mai colaborat cu Sfântul Apostol Pavel, care îi va încredința diverse slujiri în comunitățile nou înființate (I Cor. 9, 6), fiindu-i aproape lui Pavel și în timpul captivității (Col. 4, 10).

Cu aceste ultime informații se încheie activitatea misionară a lui Barnaba, însă de numele său se leagă o Epistolă¹⁸ de proveniență alexandrină care conține

¹⁶ CLEMENT ALEXANDRINUL, *Scrieri, Partea a doua – Stromatele, Stromata a II-a, Capitolul XX*, Traducere, cuvânt înainte, note și indici de Pr. D. Fecioru, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” volumul 5, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982, p. 170.

¹⁷ Pr. Prof. Dr. Leon ARION, *Compendiu neotestamentar de introducere și exegeză*, Ediția a III-a, Ploiești, 2010, p. 27.

¹⁸ Sfântul Iustin Martirul și Filozoful și Sfântul Irineu al Lyonului citează în lucrările lor din cuprinsul acestei Epistole, însă nu menționează niciodată numele autorului. Clement Alexandrinul în lucrarea sa intitulată *Stromatele* îl indică pe Sfântul Apostol Barnaba drept autor, făcând referire la acest aspect în mai multe pasaje, (II, 6,3; 7,35; 20,116) în timp ce Origen consideră această Epistolă ca fiind inspirată. Vezi, CLEMENT ALEXANDRINUL, *Scrieri, Partea a doua – Stromatele, Stromata a II-a, Capitolul VI, VII, XX...* pp. 130; 132, 170.

mai multe fragmente exegetice, în care autorul se dovedește a fi un bun cunosător al Vechiului Testament pe care îl tâlcuiește alegoric, interpretându-l într-o manieră duhovnicească, creatoare.

Din informațiile pe care le deținem în Sinaxarul Bisericii noastre, se pare că Barnaba ar fi fost ucis cu pietre în orașul Salamina din insula Cipru, în jurul anului 63. Din lista lui Dorotei care conținea numele celor șaptezeci de ucenici ai Mântuitorului, aflăm că Barnaba ar fi ajuns episcop al Mediolanului.

Datorită activității misionare intense de propovăduire a Evangheliei lui Hristos la neamuri, Biserica Ortodoxă îl așază în rândul sfinților, prăznuindu-l la data de 11 iunie a fiecărui an¹⁹.

Ioan Marcu este fiul Mariei și al lui Aristopolus, fiind de neam evreu, din seminția lui Levi, iar în limba ebraică numele său era Iohanana - יוחנן וְיָוֶזְבֵּד și se traduce prin „*Dumnezeu Și-a arătat îndurarea*”²⁰. S-a născut în Cirene, oraș important din vestul Africii. Părinții săi fiind oameni înstăriți i-au oferit o educație aleasă în cultura greacă și ebraică. Nu cunoaștem cu exactitate anul și nici motivul pentru care a emigrat împreună cu familia în Ierusalim.

În cărțile Noului Testament apare menționat cu ambele nume: Ioan Marcu, Ioan fiind numele ebraic, pe când Marcu (Μάρκου) este numele roman²¹. Mama sa se numea Maria și se bucura de o poziție înaltă în societate, fiind foarte înstărită, iar casa ei servind drept locuință și casă de rugăciune pentru apostoli, iar mai târziu și pentru comunitatea creștină primară din Ierusalim.

În jurul anului 44 d. Hr., după ce îngerul Domnului l-a eliberat în mod miraculos pe Petru din închisoare, fiind întemnițat de regele Irod Agripa, apostolul a mers „*la casa Mariei, mama lui Ioan, cel numit și Marcu, unde erau adunați mulți și se rugau*” (cf. F. Ap. 12, 1-12). Este de remarcat faptul că Petru, ieșit de sub oprimarea irodiană, se duce direct la casa Mariei, neavând nici o îndoială cu privire la destinația și locul de rugăciune al creștinilor. Cât privește sintagma scripturistică *casa Mariei*, cercetătorii din domeniu observă că numele tatălui lui Ioan Marcu nu este menționat nicăieri în Sfânta Scriptură, ceea ce denotă faptul că el nu era în viață, astfel că Maria era văduvă, iar tânărul Ioan Marcu orfan de tată.

Putem spune despre Ioan Marcu că L-a cunoscut pe Mântuitorul, însă nu L-a audiat tot timpul și nu L-a urmat pretutindeni asemenea altor Apostoli,

¹⁹ Pr. Prof. Dr. Ene BRANIȘTE, Prof Ecaterina BRANIȘTE, *Dicționar Enciclopedic de cunoștințe religioase*, Editura Diecezană Caransebeș, 2001, p 530.

²⁰ Pr. Dumitru BONDALICI, *Enciclopedia marilor personalități din Vechiul și Noul Testament*,..., p. 473.

²¹ Nu știm în ce împrejurări a adoptat numele latin, cert este că unele familii iudaice care au fost duse în captivitate adoptau ca și nume de libert, numele familiei romane ai căror sclavi erau sau fuseseră. Nu știm dacă la fel s-a întâmplat și în situația de față, această informație comportă diferite grade de probabilitate. Vezi, *Dicționar Biblic*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1995, p. 803.

deoarece Ioan Marcu era încă la o vârstă fragedă²². Mulți cercetători văd în Ioan Marcu pe purtătorul ulciorului cu apă, cel care îi aștepta pe Petru și pe Ioan pentru a-i conduce la locul unde avea să aibă loc Cina euharistică. Tot el este tânărul care merge aproape de Iisus în timpul procesului Său, încercând să îl urmeze pe Iisus când acesta a fost arestat, dar care în cele din urmă a fugit pentru a nu fi prins (cf. Marcu 14, 51-52). Tradiția bisericească ne spune că și-a lăsat hainele în mâinile urmăritorilor pentru a scăpa.

Comentatorii biblici susțin că tânărul care vine la Mântuitorul pentru a întreba ce trebuie să facă pentru a moșteni viața veșnică, ar fi fost Ioan Marcu. El făcea parte din cei 70 de ucenici ai Mântuitorului, iar numele său este pomenit de 10 ori în cărțile Noului Testament²³.

Deducem din referințele scripturistice că era rudenie cu Barnaba: „*Vă îmbrățișează Aristarh, cel întemnițat împreună cu mine, și Marcu vărul lui Barnaba*” (cf. Col. 4, 10), iar apropierea și, în același timp, asocierea cu unii creștini maturi au avut un efect pozitiv asupra vieții tânărului Marcu.

Progresul său spiritual nu a trecut neobservat de frații cu responsabilități, astfel că Pavel și Barnaba l-au remarcat pe Marcu atunci când au adus ajutoare din Antiohia la Ierusalim, iar la întoarcerea în Antiohia, cei doi misionari l-au luat pe Marcu împreună cu ei „*Iar Barnaba și Saul, după ce și-au îndeplinit slujba, s-au întors de la Ierusalim la Antiohia, luând cu ei pe Ioan, cel numit Marcu*” (cf. F. Ap. 12, 25).

Datorită aptitudinilor sale, Pavel și Barnaba îl vor lua pe Ioan Marcu în prima călătorie misionară până la Perga Pamfilei, după care se va întoarce la Ierusalim, în timp ce Pavel și Barnaba își vor continua itinerarul misionar.

Va fi prezent la Ierusalim cu prilejul Sinodului Apostolic din anul 49-50²⁴, iar apoi îl va însoți pe Barnaba în Cipru, locul unde se născuse, în misiunea de propovăduire a Evangheliei lui Hristos (cf. F. Ap. 15, 39)²⁵.

După această relatare, nu se mai fac mențiuni despre Ioan Marcu în cartea Faptele Sfinților Apostoli, numele său fiind însă întâlnit în două epistole pauline (II Tim. 4,11; Filimon 24) și în Epistola întâia Sobornicească a Sfântului Apostol Petru 5,13.

În iconografie, Sfântul Marcu, evanghelistul de mai târziu, este reprezentat de un leu, iar aceasta deoarece el își începe evanghelia cu istorisirea prediciei

²² Etienne TROCME, *The Formation of the Gospel According to Mark*, First Edition, Published by SPCK Publishing, 1975, pp. 117-119.

²³ Austin FARRER, *A Study in St. Mark*, First Edition, Dacre Press Westminster, 1951, pp. 32-36.

²⁴ Hristo N. GHIAUROV, „Sinodul Apostolic din Ierusalim”, în rev. „*Studii Teologice*”, nr. 3-4, 1958, p. 172.

²⁵ Ralph P. MARTIN, *Mark – Evangelist and Theologian*, Reissue edition, Zondervan Publishing Company, 1986, pp. 134-137.

Sfântului Ioan Botezătorul. Biserica Ortodoxă îl cinstește la data de 25 aprilie a fiecărui an²⁶.

Conchizând această schiță biografică a celor trei misionari care vor constitui grupul misionar al primei călătorii misionare, vom constata că programul și itinerarul care urmau să fie puse în aplicare pot fi considerate elementele structurale din punctul de vedere al narațiunii lucane.

A crede însă că Sfântul Luca este interesat numai de desfășurarea geografică a misiunii, ar fi reductiv, deoarece urmărind cu atenție descrierea evenimentelor din această primă călătorie misionară, vom constata că el insistă cu predilecție asupra cuvântărilor teologice, a învățăturilor mântuitoare care rezultă, învățături care au fost determinante în reușita activității misionare, fără însă a evita să prezinte și aspectele mai puțin plăcute, care au fost și ele parte integrantă a propovăduirii Evangheliei lui Hristos neamurilor.

În contextul misiunii între neamuri, autorul va acorda o atenție deosebită strategiei misionare a Sfântului Apostol Pavel în propovăduirea învățăturii lui Hristos. Ea urmează o schiță fixă care însă putea fi modificată în funcție de impactul pe care îl avea propovăduirea învățăturii.

Tactica misionară aplicată în prima călătorie va fi aceea ca în toate cetățile în care au propovăduit, misionarii să cerceteze mai întâi sinagoga și iudeii din diasporă și abia apoi să își îndrepte atenția către neamuri. Motivul pentru care ei au aplicat această strategie a constat în faptul că iudeii aveau pregătirea mesianică necesară, făcută prin cărțile Legii și ale Profeților și puteau înțelege mai ușor mesajul mântuitor.

Concluzii

1. În cele câteva reflecții concluzive doresc să precizez că intrarea neamurilor în Biserică corespunde planului divin de mântuire a întregii lumi.

2. Acest fapt este istorisit de către Sfântul Luca în cel de al doilea volum al operei sale, Faptele Apostolilor, în care avem descrisă convertirea neamurilor la credință și primirea mesajului evanghelic.

3. Odată cu constituirea grupului misionar care a pornit în prima călătorie misionară și datorită zelului de care aceștia au dat dovadă, Evanghelia s-a propagat cu repeziciune, Antiohia Siriei devenind primul centru creștin important din afara granițelor Iudeei.

4. Strategia misionară care urma să fie aplicată de către misionari îi avea în vedere mai întâi pe iudei, după care aceștia urmau să își îndrepte atenția și propovăduirea către neamuri.

²⁶ Pr. Dumitru BONDALICI, *Enciclopedia marilor personalități din Vechiul și Noul Testament*, ... p. 474.